

Beleidsplan Meer- en Hoogbegaafdheid

INHOUDSOPGAVE

1	VOORWOORD	2
2	ALGEMEEN	3
1.1	VISIE VAN DE SCHOOL	3
2.1	DOELGROEP	3
3.1	VOORWAARDEN	4
3	DOELEN	5
4	SIGNALERING EN DIAGNOSTIEK	6
5	DIDACTISCH HANDELEN	7
4.1	COMPACTEN EN VERRIJKEN	7
5.1	LEERPLEIN	7
6.1	VERVROEGDE DOORSTROMING	8
6	PEDAGOGISCH HANDELEN	8
7	UITVOERING, VERSLAGLEGGING EN EVALUATIE	8
8	OVERZICHT: WIE DOET WANNEER WAT?	10
7.1	SIGNALERING EN DIAGNOSTIEK	10
8.1	PLANNING EN UITVOERING LEERLINGBEGELEIDING	10
9.1	EVALUATIE	12
9	BIJLAGEN	15
10.1	KENMERKEN VAN BEGAAFDE LEERLINGEN	15
11.1	MOGELIJKE PROBLEMEN DOOR STERKE KANTEN HOOGBEGAAFDHEID	16
12.1	KENMERKEN ONDERPRESTEERDERS	17
13.1	DIGITAAL HANDELINGSPROTOCOL HOOGBEGAAFDHEID (DHH)	18
14.1	INTAKEFORMULIER NIEUWE LEERLING	0

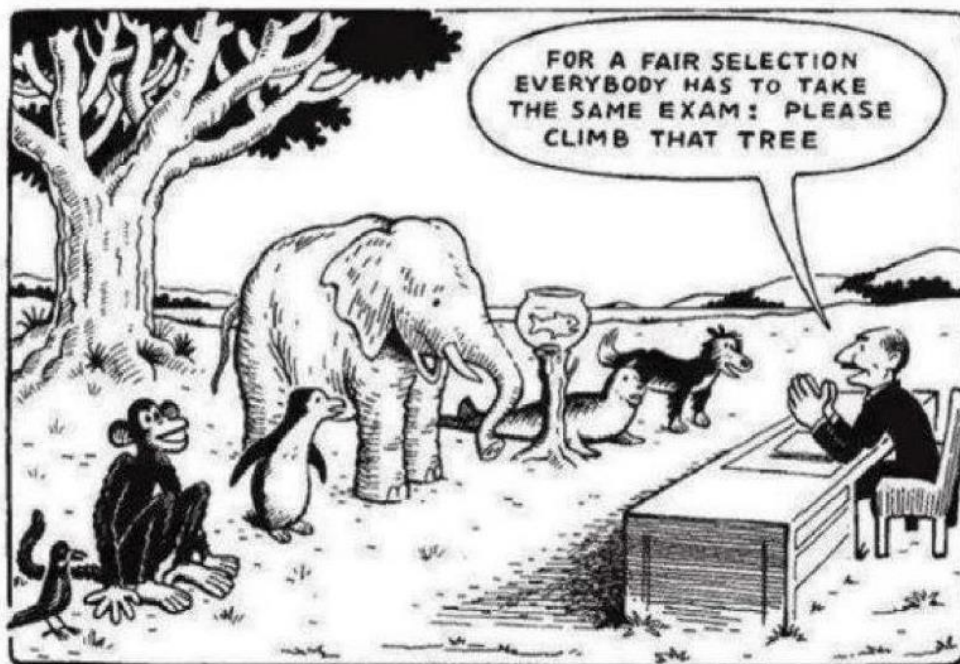
1 VOORWOORD

In het schooljaar 2011-2012 zijn we op De Kameleon op kleine schaal begonnen met specifiek op meer- en hoogbegaafde leerlingen gericht onderwijs. We startten toen met een uurtje “uitdagende spellen” voor groep 5-8, met het doel dit uit te bouwen naar onderwijs dat tegemoetkomt aan de onderwijsbehoeften van meer- en hoogbegaafde leerlingen. Al doende kwamen we diverse problemen tegen, van praktisch tot inhoudelijk.

Problemen komen we nog steeds tegen, maar er zijn ook grote vorderingen gemaakt. Er zijn twee talentbegeleiders op school, met een opleiding toegespitst op de begeleiding van hoogbegaafde leerlingen. Het is normaal dat sommige leerlingen op sommige momenten in een andere groepssamenstelling ander onderwijs krijgen. Leerlingen die dat nodig hebben, krijgen in de klas gericht uitdagender werk. Een aantal leerlingen, verdeeld over drie leeftijdsgroepen, geven we anderhalf uur per week uitdagend les op velerlei gebied op het Leerplein. Resultaten waar we trots op zijn!

Tegelijkertijd willen we het onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen kritisch blijven benaderen: apart onderwijs als dat beter is, maar samen met de andere leerlingen als dat kan. De manier waarop we dat de komende jaren willen doen, staat beschreven in dit herziene Beleidsplan hoog- en meerbegaafde leerlingen.

De ergste vorm van ongelijkheid is proberen ongelijke dingen gelijk te maken.

(Vrij naar Albert Einstein)

2 ALGEMEEN

1.1 VISIE VAN DE SCHOOL

In onze algemeen onderwijskundige visie staan drie aspecten centraal:

- Relatie: samen sta je sterk, mensen waarderen je en willen met jou samenwerken om iets te bereiken.
- Competentie: je kunt het, je krijgt door succeservaringen geloof en plezier in eigen kunnen
- Autonomie: Onafhankelijkheid, je kunt zelf iets ondernemen zonder dat je steeds een ander nodig hebt.

In ons onderwijs staan structuur in combinatie met ruimte voor het individuele kind centraal. We werken in jaarklassen en we gaan uit van gedifferentieerd methodisch gericht onderwijs, met aandacht voor het bevorderen van een zelfstandige werkhouding.

Dit heeft te maken met ons streven naar een zo volledig mogelijke ontplooiing van ieder kind, waarbij we inspelen op tempo- en niveauverschillen tussen leerlingen voor zover inpasbaar binnen onze school. Naast de structuur in ons onderwijs leggen we doorlopende leerlijnen uit en maken afspraken die door de hele school lopen. We volgen de leerlingen nauwlettend van groep 1 t/m groep 8. Door het ontwikkelen van een beleidsplan voor meer- en hoogbegaafde leerlingen en de vertaling daarvan naar de praktijk komen wij tegemoet aan de specifieke onderwijsbehoeften van deze groep leerlingen.

Onze specifieke visie op onderwijs aan meer- en hoogbegaafden sluit aan bij onze onderwijskundige visie. Uit de literatuur is bekend dat leerlingen die bovengemiddeld begaafd zijn, toch regelmatig vastlopen als gevolg van een reguliere onderwijsaanpak. Dit vastlopen uit zich als relatief onderpresteren (de leerling laat niet zien waar het toe in staat is, maar presteert nog wel gemiddeld), absoluut onderpresteren (de leerling presteert onder het reguliere gemiddelde), als gedragsproblemen die zowel externaliserend (naar de groep of de leerkracht gericht) als internaliserend (naar zichzelf gericht) kunnen zijn of als een combinatie hiervan. In alle gevallen is het welzijn van de leerling in het gedrang en zal hij zijn talenten niet optimaal kunnen ontwikkelen. Dit maakt een aangepast onderwijsaanbod en onderwijsaanpak noodzakelijk, niet alleen vanuit humaan, maar ook vanuit economisch oogpunt.

2.1 DOELGROEP

Hoewel de onderwijsbehoeften van meerbegaafde leerlingen verschilt van die van hoogbegaafde leerlingen, kiezen wij er toch voor een beleidsplan te maken gericht op beide groepen. Door te kiezen voor zowel de meer- als hoogbegaafde leerlingen heeft ons beleidsplan betrekking op ongeveer 15 procent van de leerlingen van De Kameleon; zouden wij ons beperken tot de hoogbegaafde leerlingen dan heeft ons beleidsplan 'slechts' betrekking op zo'n 2 procent. Dit zou praktisch gezien de volgende consequenties hebben:

Bij keuze voor alleen hoogbegaafd:

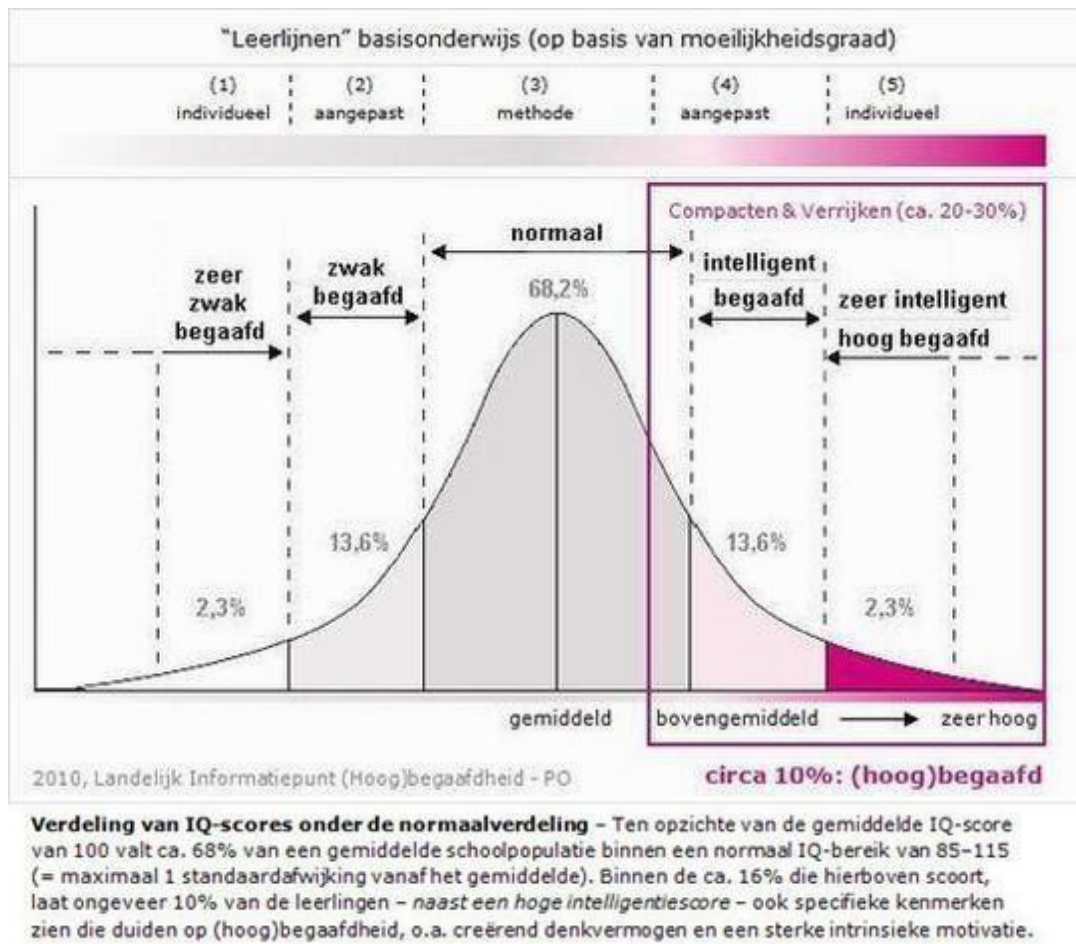
- Ongeveer 2 procent van totale aantal leerlingen op school
- Inspanning van de leerkracht heeft betrekking op zo'n één à twee leerlingen per groep
- Meer isolatie van het hoogbegaafde kind, sociale integratie is relatief klein

Bij keuze voor hoog- en meerbegaafd:

- Ongeveer 15 procent van totale aantal leerlingen per school
- Inspanning van de leerkracht richt zich op zo'n vier à vijf leerlingen per groep
- Mogelijkheid tot werken in niveaugroepje, sociale integratie wordt in de hand gewerkt

- Mogelijkheid om uitblinkers in één vakgebied toe te voegen aan een niveaugroep (bijv. beste rekenaars voegen zich voor dit vakgebied toe aan het niveaugroepje)

Dit laat onverlet dat het voor hoogbegaafde leerlingen nodig is om naast het aanbod in de klas ook aanbod te krijgen specifiek gericht op de uitdagingen waar zij door hun manier van denken en zijn tegenaan lopen. Wij denken dit te kunnen ondervangen door het verderop in dit beleidsplan beschreven Leerplein.

3.1 VOORWAARDEN

Om het hierna beschreven beleid handen en voeten te geven in de praktijk, moeten de volgende voorwaarden aanwezig zijn:

1. Leerkrachten zijn op de hoogte van het volgende:
 - Van elke 100 leerlingen zijn er gemiddeld 10 meerbegaafd (IQ tussen de 120 en 130) en 2 tot 3 hoogbegaafd (IQ hoger dan 130)
 - Bij kleuters spreekt men nog niet van hoogbegaafdheid, maar van een ontwikkelingsvoorsprong. Kleuters ontwikkelen zich sprongsgewijs, waarbij een voorsprong ook tijdelijk kan zijn. Hoogbegaafdheid in termen van IQ is pas met zekerheid vast te stellen rond een jaar of zeven. Een kind wordt echter niet ineens op zijn zevende hoogbegaafd, maar is dit wezenlijk vanaf zijn geboorte. Dit betekent dat leerkrachten in de kleuterbouw zeer alert moeten zijn op gedrag dat wijst op een ontwikkelingsvoorsprong of aanpassing aan de groepsnorm. Bekend is, dat hoogbegaafde leerlingen zich razendsnel aanpassen aan de groepsnorm, met alle beperkingen in hun ontwikkeling van dien.

- de kenmerken en specifieke leereigenschappen van meer- en hoogbegaafde leerlingen (zie Bijlage1)
 - de kenmerken en specifieke leereigenschappen van meer- en hoogbegaafde onderpresteerders (zie Bijlage3)
 - de mogelijke problemen die kunnen ontstaan ten gevolge van de sterke eigenschappen van hoogbegaafde leerlingen (zie Bijlage2)
2. Leerkrachten zijn op de hoogte van het feit dat de volgende groepen (hoog)begaafde leerlingen moeilijk te herkennen zijn en zijn hier alert op:
- Onderpresteerders, doordat hun prestaties achterblijven bij wat op basis van hun capaciteiten verwacht mag worden
 - Meisjes, doordat zij in het algemeen minder competitiegericht, minder succes georiënteerd en meegaander zijn dan jongens. Meisjes zijn geneigd internaliserende gedragsproblemen te ontwikkelen (hoofdpijn, buikpijn) die weinig zeggen over het werkelijke probleem (weinig uitdaging)
 - Leerlingen met een handicap, leer- of gedragsprobleem, de zogenaamde “twice-exceptional” leerlingen. Doordat de (hoog)begaafdheid en de handicap/het leer- of gedragsprobleem elkaar deels compenseren of maskeren, kan het zijn dat één van beide of zelfs beiden niet wordt opgemerkt.
 - Leerlingen met een andere culturele achtergrond, doordat zij opgroeien met bijvoorbeeld een andere taal of andere waarden/normen. Zij vinden daardoor minder aansluiting bij het reguliere onderwijs, dat gebaseerd is op de cultuur van de Nederlandse middenklasse
 - Leerlingen die zich hebben aangepast om bij de groep te horen. Kinderen kunnen zich op school en thuis verschillend gedragen, waardoor ze niet altijd op school (hoog)begaafd gedrag tentoonspreiden. Samen met ouders moet gezocht worden naar een manier om binnen de beperkingen die een schoolomgeving oplevert te komen tot een optimale leeromgeving voor de leerling.

3 DOELEN

De doelen van het aangepaste onderwijs voor de (hoog)begaafde leerlingen zijn in volgorde van belangrijkheid:

1. Leerlingen zitten goed in hun vel
 - Leerlingen hebben een overwegend positief beeld van zichzelf, van school en van hun plek daarin.
2. Leerlingen zijn productief
 - Leerlingen presteren op een niveau dat past bij hun cognitieve en sociaal-emotionele capaciteiten,
 - Leerlingen kennen hun talenten en weten hoe ze deze kunnen inzetten,
 - Leerlingen zijn in staat om te gaan met frustraties en uitdagende stof,
 - Leerlingen zijn voorbereid op de eisen die op de middelbare school aan hen gesteld worden.
3. Leerlingen halen de kerndoelen
 - Leerlingen hebben een goede beheersing van de stof die in de kerndoelen omschreven staat. Ons uitgangspunt is om dit de leerlingen in de gebruikelijke 8 jaar te laten verwerven.
4. Leerlingen voldoen aan de plusdoelen
 - Plusdoelen zijn gericht op vaardigheden. De inhoud is slechts middel om een vaardigheid te leren,
 - Leerlingen leren de volgende vaardigheden: jezelf motiveren, omgaan met je overtuigingen, plannen, doelgericht gedrag, geheugen gebruiken, zelfstandig werken, samenwerken, omgaan met frustraties,
 - Leerlingen leren de volgende hogere denkvaardigheden herkennen en ontwikkelen: creatief denken, praktisch denken, analyseren, evalueren,
 - Leerlingen zijn in staat zowel succes als falen te relateren aan hun eigen gedrag.

4 SIGNALERING EN DIAGNOSTIEK

Zodra er signalen zijn dat er mogelijk sprake is van meer- of hoogbegaafdheid of onderpresteren, wordt de IB op de hoogte gesteld. We signaleren leerlingen waarvan het vermoeden is dat ze (hoog)begaafd zijn centraal en volgen hen door de hele schoolcarrière. Voor de eerste signalering gebruiken we de volgende middelen:

- Intakegesprek tussen ouders en IB na aanmelding leerling op school (zie Bijlage5)
- Menstekening gemaakt tijdens wendagen of in eerste schoolweek,
- Observaties betreffende werkhouding en gedrag door leerkrachten,
- Signalen van ouders m.b.t. hoogbegaafdheid en hoogbegaafdheidsproblematiek,
- Uitslagen van de reguliere CITO-toetsen

In overleg met de leerkracht wordt besloten of en welke aanpassing van het leerstofaanbod nodig is. Ter ondersteuning van deze aanpassing kan in overleg met de ouders overgegaan worden tot de volgende stappen:

- Het invullen van de Quickscan uit het Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid (DHH)³ óf
- Het invullen van het deel “signalering” uit het DHH, eventueel gevolgd door
- Het invullen van het deel “diagnostiek” uit het DHH.

Doel van het inzetten van het DHH is uitdrukkelijk niet om vast te stellen of een leerling hoogbegaafd is of versneld moet worden, maar om handvatten te krijgen voor beter onderwijs aan de betreffende leerling. Wel kan het resultaat van dit onderzoek aanleiding geven om samen met ouders de versnellingswenselijkheidslijst⁴ van het Centrum voor Begaafdheidsonderzoek in te vullen, waarna onderbouwd besloten kan worden of een versnelling van de leerling gaat plaatsvinden.

De IB stelt het zorgteam en de talentbegeleiders op de hoogte van het feit dat er onderzoek plaatsvindt en van de uitkomst van dit onderzoek. Externe deskundigheid wordt ingeschakeld als:

- Er een vermoeden is dat er naast (hoog)begaafdheid sprake is van ernstige leerproblemen,
- Er naast mogelijke (hoog)begaafdheid sprake is van ernstige gedragsproblemen,
- Er een verschil van inzicht bestaat tussen de school en ouders.

Als er een extern onderzoek(en) plaatsvindt op advies van de school zijn de kosten hiervan voor de school. In het geval dat de ouders zelf extern onderzoek wensen, maar de school hierin geen meerwaarde ziet, zijn de kosten voor de ouders. In beide gevallen wordt er zorgvuldig en serieus met de adviezen voortvloeiend uit het onderzoek omgegaan.

² Zie ook [Bijlage4](#): Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid

³ van Gerven en Drent, <http://www.dhh-po.nl/body.asp?parenttaal=nl&id=20&moduleitemid=8>

⁴ <http://www.ru.nl/cbo/onderzoek-0/vm-onderzoek/instrumenten/>

5 DIDACTISCH HANDELEN

4.1 COMPACTEN EN VERRIJKEN

Leerlingen die hoge scores behalen op de methode- en niet-methodegebonden toetsen, niet genoeg uitdaging vinden in de reguliere stof, weinig behoefte hebben aan instructie en aan oefen- en herhalingsstof komen in aanmerking voor het compacten en verrijken van de leerstof (SLO-routeboekje voor rekenen, compacten van taal). Dit geldt expliciet ook voor leerlingen in groep 2. Een groot deel van de oefen- en herhalingsstof wordt dan geschrapt.

Belangrijk is dat er wel gelet wordt op:

- aanreiken van belangrijke stappen in het leerproces
- belangrijke leerstrategieën en werkwijzen
- activiteiten op tempo
- automatisering
- introductie van een nieuw thema

De leerlingen krijgen dus naast hun gecompecte ('gewone') leerstof ook verrijkingsstof. Dit is daadwerkelijk moeilijker en uitdagender werk speciaal ontwikkeld voor de meer- en hoogbegaafde leerlingen. Leerlingen die naar het Leerplein gaan, werken in ieder geval met de materialen uit de kisten van Levelwerk. Naast de materialen van Levelwerk, beschikken wij ook over diverse andere verrijkingsmaterialen.

5.1 LEERPLEIN

Voor sommige leerlingen is de tot nu beschreven aanpassing van het onderwijs onvoldoende. Deze leerlingen komen in aanmerking voor deelname aan het Leerplein. Hier ontmoeten de (hoog)begaafde leerlingen elkaar en leren ze samen aan complexere opdrachten te werken. De plusdoelen staan hierbij centraal. Indien mogelijk kiezen we ervoor om leerlingen uit verschillende groepen tegelijkertijd te begeleiden op het Leerplein.

In principe is een vereiste voor toelating tot het Leerplein dat een leerling op alle vakgebieden een leervoorsprong heeft, wat zich uit in een bovengemiddelde CITO-score (CITO-niveau I/I+). Het zorgteam bekijkt elk half jaar of het middel Leerplein bijdraagt aan het vermogen van deze leerling om de doelen m.b.t. welzijn, productiviteit en de kerndoelen te behalen. Als een leerling deze leervoorsprong niet heeft, wordt in principe verwacht dat het in de klas deze voorsprong opbouwt voor het weer in aanmerking komt voor toelating op het Leerplein. Een leerling die als gevolg van het verrijkingsonderwijs op het Leerplein afzakt in de resultaten op de kerndoelen, wordt in principe (tijdelijk) teruggezet in de klas om de hiaten weg te werken. In uitzonderingsgevallen kan van deze regels afgeweken worden. Het zorgteam bepaalt of en in welke gevallen dit gebeurt; het welzijn en de onderwijsbehoeften van een leerling en de mogelijkheden op het Leerplein zijn hierbij leidend.

Als een leerling op één vakgebied uitblinkt, zal verrijkingsstof op dat gebied in de klas aangeboden worden. Per kind bekijkt de IB in overleg met de leerkracht welke combinatie van verrijkingswerk nodig is om te voldoen aan de onderwijsbehoeften van dat kind.

6.1 VERVROEGDE DOORSTROMING

De Kameleon wil de mogelijkheid om tot versnelling te besluiten openlaten, dat wil zeggen: te allen tijde wordt per individu gekeken in overleg met alle betrokkenen (ouders, kind, directie, leerkracht en IB) of versnelling wenselijk is. De versnellingswenselijkheidslijst⁶ van het Centrum voor Begaafdheidsonderzoek wordt gehanteerd om tot een weloverwogen keuze te komen.

Vaak wordt 'versnelling/vervroegde doorstroming' geassocieerd met 'een groep overslaan'. Dit is echter niet de enige vorm. De Kameleon heeft sterk de voorkeur om twee schooljaren te comprimeren tot één schooljaar in plaats van één schooljaar ineens over te slaan (geldt voor de groepen 1 t/m 8). In praktijk houdt dit het volgende in:

- De leerling maakt tijdelijk alleen de methodetoetsen, die door de leerkracht geanalyseerd worden op mogelijke aanwijzingen voor hiaten. Er volgt in dat geval gerichte instructie en oefening op het betreffende onderdeel. Hierna wordt de toetsing hervat, tot het punt waarop de leerling gelijkloopt met de toekomstige klas.
- Er wordt een plan opgesteld om de leerling te laten wennen in de nieuwe groep. De leerling wordt uitdrukkelijk meegenomen in de vormgeving van dit plan. Ook wordt vastgesteld per wanneer een leerling definitief over stapt naar de volgende groep.

Voor de zeer begaafde leerlingen is een versnelling/vervroegde doorstroming alleen niet voldoende. Een aangepast programma met compacten/verrijken en mogelijk deelname aan het Leerplein blijft noodzakelijk!

6 PEDAGOGISCH HANDELEN

Het sociale en emotionele welbevinden van de meer- en hoogbegaafde leerlingen wordt op verschillende manieren bewaakt:

- Door middel van het reguliere leerlingvolgsysteem, met behulp van ZIEN!
- Door middel van de pedagogische handelingssuggesties vanuit het Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid,
- Door middel van het werken aan het groepsklimaat en het leren accepteren van verschillen tussen leerlingen met behulp van Vreedzame School.
- Door het werken aan de plusdoelen die gericht zijn op zelfbegrip, zelfkennis en zelfacceptatie.

Wanneer blijkt dat er meer zorg nodig is, wordt in overleg met ouders bekeken naar welke externe hulpinstantie verwijzing nodig is.

7 UITVOERING, VERSLAGLEGGING EN EVALUATIE

Wij streven ernaar dat op groepsniveau leerlingen in een groep ontwikkelingsgelijken gezet worden. Op die manier kunnen leerlingen van en met elkaar leren en werken.

De Leerpleinleerkracht is verantwoordelijk voor de evaluatie en verslaglegging van werk, werkhouding en gedrag op het Leerplein. Zij zorgt ervoor dat dit voor elke leerling voor het rapport in ParnasSys is ingevoerd. De groepsleerkracht is verantwoordelijk voor de evaluatie van werk en gedrag in de klas en zorgt dat dit voor elk rapport wordt vastgelegd. Voor de verslaglegging in het DHH zijn zowel de groepsleerkracht als de IB verantwoordelijk.

⁶ <http://www.ru.nl/cbo/onderzoek-0/vm-onderzoek/instrumenten/>

Evaluatie met de ouders:

- Op de korte termijn 8-10 weken
- Op lange termijn 4-6 maanden

Evaluatie met de leerling:

- Op de korte termijn wekelijks
- Op lange termijn 4-6 maanden

Tijdens de wekelijkse evaluatie met de leerling zal de nadruk vooral liggen op planningsvaardigheden. In de evaluatie met ouders op korte termijn zal vooral aandacht zijn voor de organisatorische en pedagogische ontwikkelingen, waarbij uiteraard ruimte gemaakt kan worden voor didactische ontwikkelingen indien nodig.

Tijdens de evaluaties op de lange termijn worden de doelstellingen (vanuit het groepshandelingsplan) besproken. Tevens wordt er gekeken naar de positieve punten en knelpunten van de voorgaande periode, zowel op didactisch, pedagogisch als organisatorisch gebied. Zo nodig worden doelen en aanpak aangepast.

8 OVERZICHT: WIE DOET WANNEER WAT?

7.1 SIGNALERING EN DIAGNOSTIEK

Schoolniveau		Bouwniveau		Groepsniveau	
Wat	Wie	Wat	Wie	Wat	Wie
Evaluëren menstekening na intake kleuter; resultaat doorgeven aan collega's kleuterbouw.	Talent-begeleiders	Leerling die eventueel in aanmerking komt voor het leerplein ter sprake brengen in de bouwvergadering tijdens item 'zorg'	Leerkracht	Aangepast programma communiceren naar ouders en leerling; evt. inzet DHH voorstellen	Leerkracht na overleg met IB
Indien nodig: gesprek aangaan met ouders nieuwe leerling	IB en leerkracht	Vermelden naar welke leerling onderzoek hoogbegaafdheidsproblematiek loopt	Leerkracht	Inzetten van het Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid (DHH) bij vermoeden van meerbegaafdheid	Leerkracht en IB
Bij hoge scores op methode gebonden- en CITO toetsen gedurende langere periode: compacten en verrijken	Leerkracht na overleg met IB	Aangeven welke benadering bij elk leerling past (strategieën, sociaal/emotioneel), zodat dit voor collega's duidelijk is	Leerkracht		
Inzetten van Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid (DHH) bij vermoeden van onderpresteren.	IB, Groeps-leerkracht, Ouders en Leerling	Item "zorg" in elke bouwvergadering agenderen en hierin ook mogelijk begaafde leerlingen bespreken	Boco		

8.1 PLANNING EN UITVOERING LEERLINGBEGELEIDING

Schoolniveau		Bouwniveau		Groepsniveau	
Wat	Wie	Wat	Wie	Wat	Wie
Plan van handelen vastleggen in groepsplan in Parnassys.	Groeps-leerkracht	Inventariseren scholingsbehoefte	Bouw-coördinator	Inplannen van <u>minimaal één keer per week</u> instructie/feedback aan instructietafel voor leerlingen die compacten/verrijken	Groeps-leerkracht en Leerlingen
Vermelding op het rapport als leerlingen compacten/ verrijken of werken op het Leerplein	Groeps-leerkracht	Item “zorg” in elke bouwvergadering agenderen en hierin ook meerbegaafde leerlingen bespreken	Bouw-coördinator, Leerkracht	Compact methodisch werken en daarnaast met materialen van Levelwerk.	Leerplein-leerling, Groeps-leerkracht
Werk bewaren in portfolio, ondersteuning van opzetten portfolio	Leerling en Leerplein-leerkracht	Bouwcoördinator geeft IB door welk leerlingen besproken zijn	Bouw-coördinator, IB	Compact methodisch werken met ander verrijkingsmateriaal.	Leerling die uitblinkt in één vakgebied, Groeps-leerkracht
Eén keer per week 1,5 uur op het Leerplein werken aan plusdoelen	Leerling en Leerplein-leerkracht			Zelf werk nakijken. Steekproefsgewijze controle en begeleiding door leerkracht.	Leerling, Groeps-leerkracht
Zelf werk nakijken. Steekproefsgewijze controle en begeleiding door leerkracht.	Leerling en Leerplein-leerkracht			Aanvullende doelen opstellen voor verrijkingsgroep en deze goed documenteren in groepsplan	Groeps-leerkracht

Materialen aanvullen/controleren	Werkgroep HB ⁷				
Deskundigheidsbevordering team	Talent- begeleiders				
Doelen aan thema's koppelen	Klankbordgroep HB ⁸				

9.1 EVALUATIE

Schoolniveau		Bouwniveau		Groepsniveau	
Wat	Wie	Wat	Wie	Wat	Wie
Evaluatie in ParnasSys van werk en gedrag op het Leerplein, vóór de rapporten	Leerplein- leerkracht	Min. 3x per jaar op bouwvergadering bespreken van begeleiding verrijkingswerk	Bouw- coördinator	Evaluatie van werken aan Levelwerk in de klas, vóór de rapporten	Groeps- leerkracht
Evaluatie door leerling m.b.t. werken op Leerplein	Leerling, Leerplein- leerkracht	Terugkoppeling bevindingen naar bouwvergadering	Groeps- leerkracht	Ouders op de hoogte houden van evaluatie	Groeps- leerkracht
Terugkoppeling naar IB van vorderingen leerlingen op Leerplein	Leerplein- leerkracht				

⁷ De werkgroep HB bestaat uit een talentbegeleider en een of twee leerkrachten

⁸ De Klankbordgroep HB bestaat uit de talentbegeleiders, IB en minimaal 1 ouder van een Leerpleinleerling.

Minimaal 4x per jaar komt de klankbordgroep bijeen.	Klankbordgroep HB				
Jaarlijkse bijstelling van het beleidsplan → evalueren, aanpassen, borgen	Klankbordgroep HB				
Evaluatie van Leerplein en beleidsplan agenderen op jaarvergadering	Directie/MT	Evaluatie van Leerplein en beleidsplan agenderen op jaarvergadering	Bouw-coördinator		

10.1 KENMERKEN VAN BEGAAFDE LEERLINGEN⁹

Als het gaat om kenmerken van begaafde leerlingen, dan is er onderscheid tussen leervermogen en gedrag.

Kenmerken met betrekking tot het leervermogen zijn:

- Hoge intelligentie
- Snel van begrip
- Grote algemene interesses
- Taalvaardig
- Hoog leertempo, grote denk- en leerstappen
- Voorkeur voor top-down leren
- Verworven kennis goed toepassen
- Goed geheugen
- Doorvrager en waarnemer
- Groot analytisch inzicht en probleemoplossend vermogen
- Creativiteit en originaliteit
- Denkt buiten reguliere kaders

Kenmerken met betrekking tot het gedrag zijn:

- Geestelijk vroegrijp (of wekken de indruk daarvan)
- Sterk rechtvaardigheidsgevoel
- Perfectionistische instelling
- In staat tot zelfreflectie
- Zoekt ontwikkelingsgelijken in oudere kinderen
- Accepteert regels en tradities niet klakkeloos, maar bevraagt ze
- Grote behoefte aan autonomie

Hoogbegaafden vertonen uitzonderlijk gedrag of hebben de potentie om dit te doen op een van de volgende gebieden:

- Algemeen intellectueel vermogen
- Specifiek academische aanleg
- Creatief denken
- Leiderschapstalent
- Visuele of uitvoerende kunsten

Overigens komen niet alle kenmerken bij elke hoogbegaafd kind even sterk naar voren.

⁹ Wij-leren; kennisplatform voor het onderwijs, <http://wij-leren.nl/kenmerken-hoogbegaafdheid.php>

11.1 MOGELIJKE PROBLEMEN DOOR STERKE KANTEN HOOGBEGAAFDHEID

Gedrag dat als problematisch wordt ervaren is soms een logisch gevolg van de sterke eigenschappen die een hoogbegaafd leerling bezit. Voorbeelden hiervan zijn¹⁰:

Sterke eigenschap	Mogelijk negatieve consequenties
Kan snel informatie opnemen en vasthouden	Weinig geduld met anderen; moeite met routine; over-compliceren
Nieuwsgierig, zoeken naar waarde	Stelt ongepaste vragen; ongewoon sterke interesses
Intrinsieke motivatie	Eigenwijs; weigert sturing
Probleemoplossend; vermogen tot conceptualisatie, abstractie en synthetiseren	Weigert routinematige zaken; zet vraagtekens bij leerprocedures
Zoekt naar logische oorzaak-gevolg relaties	Weinig binding met niet-logische zaken zoals cultuur, tradities en gevoelens
Is voorstander van waarheid, rechtmatigheid en het eerlijk houden aan de regels	Excessieve zorgen maken om humanitaire zaken
Behoeftte andere zaken en mensen te organiseren	Stelt ingewikkelde regels op; wordt gezien als bazig
Uitgebreide vocabulaire; veel kennis	Kan woorden gebruiken om te manipuleren; raakt verveeld door school en leeftijdgenoten
Hoge verwachtingen van zelf en anderen	Intolerant, perfectionistisch; depressiegevoelig
Creatief/inventief	Wordt gezien als verstorend en uit de pas lopend
Intense concentratie; kan lang aandacht houden; volharding in interesses	Verwaarloost taken en mensen tijdens concentratie; weigert onderbreking; koppigheid
Sensitiviteit; empathisch vermogen; behoefte geaccepteerd te worden door anderen	Gevoelig voor kritiek en afwijzing door leeftijdgenoten
Hoge hoeveelheid energie, alert	Frustratie wanneer weinig activiteit
Gretigheid	Kan worden gezien als hyperactief
Voorkeur voor onafhankelijk werk; op zichzelf	Wegwuiven inbreng anderen; weigering tot conformiteit
Diversiteit aan interesses en vaardigheden	Kan ongeorganiseerd en verstrooid overkomen; frustraties wegens gebrek aan tijd
Sterk gevoel voor humor	Leeftijdgenoten snappen humor niet; kan zich opstellen als clown om aandacht te krijgen

¹⁰ <http://www.projuventus.nl/wp-content/uploads/2015/10/hoogbegaafdheid.pdf>, blz.5

12.1 KENMERKEN ONDERPRESTEERDERS

Wetend dat (hoog)begaafde leerlingen in aanleg goed en snel kunnen leren, zou men verwachten dat er op school weinig tot geen problemen zullen optreden. Helaas geldt dat niet voor alle (hoog)begaafde leerlingen. Omdat zij in het huidige onderwijs vaak niet op niveau worden aangesproken, lopen ze een groot risico om gedemotiveerd te raken, met gedragsproblemen en onderpresteren als gevolg.¹¹ Als bij een leerling vooral de negatieve kenmerken waarneembaar zijn, maar er nauwelijks of geen positieve kenmerken herkend kunnen worden, is de vraag relevant of de betreffende leerling wel een begaafde leerling is.¹²

De positieve gedragskenmerken van onderpresteerders zijn feitelijk rechtstreeks te herleiden tot de leer- en persoonlijkheidseigenschappen van begaafde leerlingen. Enkele positieve kenmerken van deze (hoog)begaafde leerlingen zijn:

- Begrijpt en onthoudt tot op hoog niveau bij eigen interesse;
- Neemt buiten school op eigen kracht opvallend veel informatie tot zich en maakt zich deze eigen;
- Beschikt over een grote feitenkennis van niet schoolse kennis en toont deze kennis op onverwachte momenten;
- Levert mondeling sterke prestaties;
- Floereert extreem goed in een een op een situatie met volwassenen
- Denkt nadrukkelijk buiten de reguliere kaders en zoekt ook oplossingen buiten de reguliere kaders
- Fysiek actief buiten school
- Is gevoelig en kan een groot empathisch vermogen tonen

Negatieve kenmerken van onderpresteren zijn te onderscheiden in aspecten die direct te herleiden zijn tot de schoolprestaties en aspecten die met het sociaal-emotioneel welbevinden te maken hebben. In de praktijk blijkt dat hoe verder de leerling in die neerwaartse spiraal terecht komt, hoe meer negatieve kenmerken in sterkere mate waarneembaar zijn. Dit impliceert dat op relatieve onderpresteerders met name de positieve kenmerken van onderpresteren van betrekking zijn en dat, indien er sprake is van relatief onderpresteren, er niet direct sprake hoeft te zijn van gevoelens van onbehagen. Met name bij oudere begaafde leerlingen kan het zijn dat het leveren van minder hoge prestaties samenhangt met een bewuste keuze die de leerling maakt om zodoende meer tijd over te houden voor andere zaken dan school en leren, of om zodoende meer aansluiting bij leeftijdgenoten te vinden. Enkele negatieve kenmerken van hoogbegaafde leerlingen zijn:

- Levert wisselende prestaties, is ontevreden over eigen prestaties
- Heeft een hekel aan memoriseren
- Vermijdt nieuwe leeractiviteiten
- Stelt doelen opzettelijk te hoog of juist te laag
- Snel afgeleid, impulsief
- Wijst school en veel vormen van schools leren af
- Wijst hulp af
- Liegt over school, prestaties en afspraken
- Heeft minderwaardigheidsgevoelens
- Vermijdt groepsactiviteiten
- Heeft gevoel dat iedereen tegen hem is
- Is minder populair bij leeftijdgenoten
- Zoekt contact met ontwikkelingsgelijken
- Voelt zich hulpeloos en slachtoffer van de situatie
- Neemt geen verantwoordelijkheden
- Verzet zich tegen autoriteit

¹¹ Doornekamp, Drent en Bronkhorst, 1999

¹² Van Gerven, <http://wij-leren.nl/hoogbegaafdheid-onderpresteren.php>

13.1 DIGITAAL HANDELINGSPROTOCOL HOOGBEGAAFDHEID (DHH)

Het Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid is een interactief instrument dat de leerkracht (IB en ouders) ondersteunt bij de begeleiding van meer- en hoogbegaafde leerlingen. Het Digitaal Handelingsprotocol geeft antwoord op de vraag of er aanpassingen nodig zijn in het leerstofaanbod en de begeleiding van de leerling. Wij gebruiken het DHH met name voor de signalering en diagnostiek.

Quickscan

De leerkracht vult een korte vragenlijst in. Resultaat is een aanbeveling om verder te gaan met het DHH dan wel de conclusie dat er te weinig aanwijzingen zijn om nader onderzoek te doen naar meerbegaafdheid. In dat geval stopt het traject hier. Verder onderzoek naar de problemen wordt gedaan volgens het traject beschreven in het zorgplan.

Signaleringsfase

De leerkracht en ouders vullen de signaleringslijst in in het DHH en beschrijven in 5 à 10 regels hun algemene indruk van de leerling. De volgende resultaten zijn mogelijk:

- Er komen voldoende vermoedens van hoogbegaafdheid naar voren en/of er zijn onvoldoende of tegenstrijdige gegevens: het onderzoek moet worden voortgezet. Er volgt een gesprek met leerkracht, IB en ouders, waarin de diagnostische fase van het DHH wordt doorgesproken en het vervolgtraject wordt vastgesteld. Hierna volgt er een gesprek tussen leerkracht of IB en kind, waarin ook duidelijk wordt uitgelegd wat het doel en de reden van het verdere onderzoek is.
- Er zijn onvoldoende aanwijzingen dat er sprake is van problemen gerelateerd aan meer- of hoogbegaafdheid. Het traject stopt hier. De leerkracht en de intern begeleider bespreken dit met de ouders. IB schrijft een compact verslag dat aan ouders wordt gegeven en in het digitaal leerlingvolgsysteem bewaard wordt. Verder onderzoek naar de problemen wordt gedaan volgens het traject beschreven in het zorgplan.

Diagnostische Fase

Verzamelen van gegevens

- Ouders, leerkracht en leerling (vanaf groep 5) vullen de uitgebreide diagnostische vragenlijst in.
- De leerkracht toetst de leerling door op gebied van rekenen, begrijpend lezen, spelling en technisch lezen, beginnend bij de eerstvolgende CITO-toets. Dit doortoetsen gaat door tot de leerling geen I-score meer behaalt. Er wordt geen hulp geboden tijdens dit doortoetsen; wel mogen concepten die nog niet aan de orde zijn geweest in het onderwijs kort uitgelegd worden. (Bijv. een leerling uit groep 4 heeft nog nooit gewerkt met breuken. In de CITO-toets van groep 6 komen deze wel aan de orde. In dat geval mogen notitiewijze en concept kort uitgelegd worden, waarna de leerling zelfstandig de opgaven van de toets moet maken)
- Leerkracht en de IB voeren de resultaten in in het DHH.

Concluderen en vervolgtraject vaststellen

- Alle verzamelde gegevens leiden tot een voorlopige conclusie. De leerkracht en de IB bespreken deze met de ouders.

14.1 INTAKEFORMULIER NIEUWE LEERLING

Datum intakegesprek:

Door:

Met:

Naam kind:	Geboortedatum:	j/ m
Naam ouder(s)/verzorger(s):		
E-mailadres ouders:		
Tel.nr. ouders:		
Naam broer(tjes)/zus(jes):		
1.	Geboortedatum:	j/ m
2.	Geboortedatum:	j/ m
3.	Geboortedatum:	j/ m
4.	Geboortedatum:	j/ m

Wij willen een goede inschatting maken van de zorg die uw kind op school nodig heeft. Daarom vragen wij u de volgende vragenlijst in te vullen. In het intakegesprek kunnen dan opvallende zaken aan de orde komen. Alle informatie blijft uiteraard vertrouwelijk.

Algemeen

Hoe zou u het karakter van uw kind beschrijven aan anderen?

Gezondheid/Welbevinden

Zijn er opvallende zaken rondom de zwangerschap, geboorte en ontwikkeling van uw kind tot nu toe, die belangrijk zijn voor school om te weten?

Zijn er ingrijpende gebeurtenissen geweest (zoals ongeluk, echtscheiding, ziekenhuisopname, sterfgeval, ernstige ziekte, verhuizing etc.) die van belang zijn hier te noemen?

Hoe is de algemene gezondheid van uw kind? (Kinderziektes, allergieën, medicijngebruik, zo ja welke?)

Draagt uw kind een bril?

Hoort uw kind goed?

Heeft uw kind logopedie, fysiotherapie of speltherapie gehad? Zo ja, welke therapie?

Is uw kind momenteel onder behandeling van een specialist? Zo ja, welke?

Komt er in de familie een van de volgende zaken voor? Zo ja, bij wie?

- dyslexie:
- dyspraxie (motorische ontwikkelingsstoornis):
- gehoorproblemen:
- ADHD:
- hoogbegaafdheid:
- autisme spectrum stoornissen:

Zijn er andere medische zaken/aandoeningen waarvan school op de hoogte moet zijn? Zo ja, welke?

Sociaal-emotionele ontwikkeling

Hoe kunt u de omgang van uw kind met de andere gezinsleden omschrijven?

Hoe maakt uw kind contact met volwassenen die het nog niet kent? En hoe met onbekende kinderen?

Wat maakt uw kind angstig, boos of teruggetrokken? Hoe gaat u hier als ouder mee om?

Gaat uw kind momenteel naar een kindcentrum* (kinderdagverblijf/peuterspeelzaal)? Zo ja, kunt u in het kort beschrijven hoe het hier met uw kind gaat? (Hoe gaat het samen spelen? Heeft uw kind er moeite mee afscheid van u te nemen?)

*** wij vragen u vriendelijk het kindcentrum te vragen om een overdracht op te sturen, zodra uw kind naar de basisschool gaat.**

Cognitieve ontwikkeling

Hoe is de belangstelling van uw kind ten aanzien van de wereld om zich heen?

Op welke manier leert uw kind dingen? Is uw kind bijvoorbeeld een onderzoeker of observeert hij/zij eerst voordat het nieuwe wordt aangegaan?

Kan uw kind zich goed concentreren?

Heeft uw kind een goed geheugen?

Spraak-taalontwikkeling

Is het spraak-taalproces natuurlijk verlopen? (Eerste woordjes met 10-12 maanden, tweewoordzinnen met ongeveer 20 maanden, zin met meerdere woorden vanaf ongeveer 2,5 jaar)

Zijn er woorden/klanken waar uw kind nog moeite mee heeft? Praat uw kind verstaanbaar voor vreemden?

Welke taal wordt er thuis gesproken? (Door moeder, vader, anderen)

Motorische ontwikkeling

Heeft uw kind gekropen?

Wanneer is uw kind ongeveer gaan lopen?

Hoe is de kleine motoriek? Houdt uw kind van knutselen/bouwen/kleuren?

Hoe is de grote motoriek? Houdt uw kind van klimmen/rennen?

Hoe houdt uw kind een potlood vast? (Vuist, "pengreep" met meerdere vingers, juiste pengreep)

Zelfredzaamheid

Is uw kind overdag zindelijk?

Kan uw kind zelf de billen afvegen?

Kan uw kind zichzelf aan- en uitkleden?

Afsluitend

Verwacht u dat de school extra aandacht aan uw kind zal moeten besteden? Zo ja, op welke manier?

Mogen wij, indien wenselijk, informatie over uw kind opvragen bij bijvoorbeeld het consultatiebureau of kindcentrum? Zo ja, bij wie? Welke onderwerpen die hierboven nog niet genoemd zijn, wilt u nog bespreken?

Wij maken u graag attent op de mogelijkheid u in te schrijven voor de nieuwsbrief van De Kameleon. U kunt u met uw e-mailadres aanmelden via <http://kameleondendolder.nl/nieuwsbrief>.

Plaats:	Handtekening school:
Datum:	Handtekening ouder(s):